

Adresseliste

DERES REF:
VÅR REF: 1304/00-642.34/RoA
STED: Trondheim
DATO: 14. nov 2000

Informasjon fra Jervprosjektet i NINA –03.2000

Det blir et nytt jervprosjekt i Troms som skal bygge videre på det prosjektet som nå avsluttes. Siden siste informasjonsskriv har vi fått en avklaring av fremtidig forskning i de nærmeste årene. Oppfølgingen av de radiomerkede jervene har gått etter planen. I tillegg er det gjennom sommeren gjennomført merking av sau med dødsvarselsendere i et område med ei radiomerket jervtispe og hennes to valper.

Jervforskning i Troms I løpet av sommeren og høsten ble fremtiden for prosjektet i Troms avklart. Gjennom Norges forsknings råd (NFR) sitt program "Landskap i endring" er det bevilget midler til et nytt forskningsprosjekt på jerv. Prosjektet skal bygge videre på det som allerede er gjort i Troms.

De viktigste delmålene som skal undersøkes i det nye prosjektet er;

- 1) Teste ulike metoder for bestandsregistrering. Her vil vi undersøke hvor pålitelige de ulike registreringsmetodene er for å finne fram til bestandsstørrelse. Ved hjelp av spinger skal vi samle inn ekskrementer fra alle jerver i studieområdet. Deretter skal resultatet av ulike bestandstellersmetoder som antall aktive hi, antall vurdert ut fra sporløyper og transekter sammenlignes med "fasiten" dvs. antall funnet ved hjelp av DNA (arvemateriale) ekstrahert fra de innsamlede ekskrementer.
- 2) Undersøke/utvikle metoder å samle DNA (arvemateriale) for individgjenkjenning av jerv. Å samle inn ekskrementer fra alle jerver som finnes inne i et område er tidkrevende og vanskelig. Dersom vi kan utvikle metoder som forenkler dette, foreksempel ved åtestasjoner vil dette sammen med genetiske analyser kunne brukes som en pålitelig bestandsopptellingsmetode.

NINA Norsk institutt for naturforskning

NINA hovedkontor Tungasletta 2 7485 TRONDHEIM Telefon: 73 80 14 00 Telefax: 73 80 14 01	NINA Dronningens gt. 13 Boks 736 Sentrum 0105 OSLO Telefon: 23 35 50 00 Telefax: 23 35 51 01	NINA IMS 4308 SANDNES Telefon: 51 67 07 88 Telefax: 51 67 08 83	NINA Polarmiljøsenetret 9296 TROMSØ Telefon: 77 75 04 00 Telefax: 77 75 04 01	NINA Postboks 1066 Skurva 2605 Lillehammer Telefon: 61 26 57 00 Telefax: 61 25 41 65	NINA•NIKU Fellesadministrasjon Tungasletta 2 7485 TRONDHEIM Telefon: 73 80 14 00 Telefax: 73 80 14 01
--	--	--	--	---	--

- 3) Undersøke om tap forårsaket av jerv på sau på beite er knyttet til enkelte kategorier jerv. Det har tidligere vist seg at i områder med yngling av jerv er ofte tapene større enn i områder uten yngling, men samtidig er aktiviteten av andre jerver (hanner og ungdyr) også størst i disse områdene. Det har så langt vært vanskelig å finne ut hvilke individer som er innblandet i tapene via oppfølging i felt. De nyutviklede DNA teknikkene hvor vi kan ekstrahere DNA fra ekskrementer gjør det mulig å finne ut hvilke individer som opptrer på kadaverstedene.
- 4) Effekter av avskyting av jerv i reduserte i tap av sau. Uttak av jerv skjer først og fremst ved lisensjakt, men også ved skadefellinger. Ved å bruke opplysninger om tap av sau i Troms i tilknytning til områder der det er skutt jerv, vil vi undersøke effektene av å skyte spesifikke kategorier jerv i forhold til reduksjon i tap av sau.
- 5) Undersøke utvandring og dødelighet hos unge jerver. Sammen med det svenske jervprosjektet er der funnet at valpene begynner å vandre ut fra oppvekstområdene ved 13 måneders alder. De vandrer i gjennomsnitt 50-60km. Dette er sannsynligvis et underestimat fordi vi mister peilekontakt med mange dyr som trolig har vandret mye lengre. For å rette på dette vil vi bruke satellittsendere som gjør det mulig å følge dyr som vandrer langt. Videre er data på hvor mange ungjerver som dør og årsakene til dette viktig informasjon for å kunne finne hvor mange individer som må til for å ha levedyktige bestander.
- 6) Forbedre estimatene på demografiske parametre. Bruk av radiosendere gir oss muligheten til å få inn mer data angående andel tisper som får valper, alder ved første reproduksjon, dødelighet og områdebruk uten ekstra kostnader. Dette er viktige inngangsdata for å beregne bestandsstørrelse.

Omfanget og gjennomføringen av de ulike delmålene vil avhenge av finansiering i tillegg til NFR. Vi har også søkt om midler til å undersøke effekter av tekniske inngrep, forstyrrelser, barrierer for inn- og utvandring, artsmangfold og kvalitet av habitat i forhold til jerv. Utfallet av denne søknaden er ennå ikke avklart. Publisering av resultater vil også i fremtiden foregå i samarbeid med det svenske jervprosjektet der det er hensiktsmessig å slå sammen data.

Større lokal forankring I fjor høst endret vi organiseringen av prosjektet. I stedet for å ha folk utstasjonert i Troms, vil vi nå i større grad utføre feltarbeidet ved hjelp av lokalt engasjerte personer. Som tidligere, vil vi samarbeide med Statskog og i tillegg vil vi engasjere lokale kontaktpersoner til konkrete oppgaver. Eksempelvis har Trond og Wenche Fossmo, Dividalen, hatt ansvar for å følge opp de radiomerkede jervene og sauene med dødsvarselsendere i

Habafjellet gjennom sommeren. Hvor vi skal etablere lokale kontakter vil avhenge av hvor vi har radiomerkede jerver i forhold til beitedyr. Som tidligere for både tamrein og sau, vil vi ha et tett samarbeid med offentlige etater, interesseorganisasjoner og eiere.

Rapportering Nå om dagen bruker vi mest tid til å rapportere det tidligere prosjektet. For øyeblikket arbeider vi med en fagrapport som skal oppsummere arbeidet som er gjort på tamrein i Troms. Denne rapporten forventes å bli ferdig tidlig på nyåret. Ellers arbeider vi på en artikkel som skal vurdere effektene av jakt på jerv. Opplysninger om ynglinger og avgang av jerv fordelt på kjønn og alder brukes i dette arbeidet. Rapporten fra sporregistreringene som ble utført i Troms våren 1998 er ennå forsinket fordi vi venter på resultatene av de genetiske analysene.

Oppfølging av de radiomerkede jervene

Sommeren har gått med til oppfølging av de radiomerkete jervene. Hovedsakelig har dette skjedd ved flypeilinger, men enkelte individer er fulgt ved bakkepeilinger i det samme området som vi hadde sau utstyrt med dødsvarselsendere (Habafjellet).

Av de seks valpene vi merket i vår er fem fremdeles i live. En valp døde i løpet av juni/juli. Årsaken til at denne døde er ikke kjent fordi vi fant restene for seint til å fastslå dødsårsaken. Mulige dødsårsaker kan være sykdom, underernæring eller at den ble drept av en annen jerv. De gjenlevende fem valpene ble fanget igjen oktober hvor de fikk nye sendere som gjør det mulig å følge dem gjennom vinteren. Merkingen ble utført ved hjelp av helikopter. Vektene på valpene (kun hunner) som ble merket varierte fra 7,5 til 10,1kg. Den største var faktisk den valpen som ble bitt av moren under merkingen i vår (se forrige infobrev).

Vi har mistet kontakt med to voksne tisper og vi mistenker at årsaken er teknisk svikt i senderene. Dersom de fortsatt befinner seg innenfor sine gamle leveområder regner vi med å kunne utstyre dem med nye radiosendere til våren.

Sau med dødsvarselsendere I vår skulle dødsvarselsendere som prosjektet disponerte brukes i samarbeid med et prosjekt på tamrein i Nord-Troms. Dette er et prosjekt i regi av NINA, avd. Tromsø. Behovet for dødsvarselsendere i dette området ble imidlertid mindre enn antatt slik at disse ble frigitt til annet bruk. Vi valgte derfor å utnytte muligheten til å benytte dem i et område med sau på beite og hvor vi samtidig hadde en radiomerket familiegruppe med jerv

(Habafjellet). Siden senderne ikke ble tilgjengelige før i slutten av juni måtte vi samle sauene i et hegn for å montere på dødsvarselsenderne. Tilsammen 75 voksne søyer og 116 lam fikk sendere. Allerede ved tidspunktet for merkingen var mange dyr savnet. Totalt var det 25% tap i dette området i år. De fleste kadavre som ble funnet var drept av bjørn, mens også jerven hadde tatt noen. Ved flere kadavrene ble det samlet inn ekskrementer fra jerv. Disse er for tiden inne til genetisk analyse og vil bli kryss-sjekket med kjente individer i området. Til neste år håper vi å kunne utføre samme undersøkelse. Hvor dette blir, vil avhenge av hvor vi får radiomerkede familiegrupper (tispe pluss unger) som sammenfaller med sau på beite. Fortrinnsvis vil dette bli i Troms.

Videre informasjon fra prosjektet Vi vil fortløpende komme med informasjon fra prosjektet i forhold til planer og nye resultater fremover.

Med vennlig hilsen 😊

Arild Landa
Prosjektleder

Roy Andersen
Feltkoordinator